

MÀRIUS TORRES

SFINXUL DIN NOI

BIBLIOTECA DE CULTURĂ CATALANĂ

Editor:

JANA BALACCIU MATEI

Publicarea acestei cărți, cu ocazia comemorării a 75 de ani de la moartea poetului Màrius Torres, a fost sprijinită de Institutul Ramon Llull și de Primăria din Lleida, orașul natal al poetului. Serviciul Bibliotecă și Documentare al Universității din Lleida ne-a pus cu generozitate la dispoziție fotografia poetului și facsimilul poeziei *Aniversari*. Profesorii Margarida Prats Ripoll și Joan Veny Mesquida de la Catedra Màrius Torres a aceleiași universități ne-au fost permanent alături în realizarea volumului. Tuturor, întreaga noastră grațitudine.

 **institut
ramon llull**
Llengua i cultura catalanes

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

Universitat de Lleida

Càtedra Màrius Torres
d'Estudis sobre Patrimoni Literari Català

- © Poeme: Raymonde Sallé
- © Cuvânt-înainte: Margarida Prats Ripoll
- © Fotografie poet și facsimil strofă *Aniversari*: Biblioteca de Lletres. Servei de Biblioteca i Documentació de la Universitat de Lleida
- © Pentru această ediție: Editura Meronia

MÀRIUS TORRES

SFINXUL DIN NOI

Antologie poetică

Ediție bilingvă

Selecție și traducere din limba catalană:

JANA BALACCIU MATEI

Cuvânt-înainte:

MARGARITA PRATS RIPOLL

Editura **MERONIA**

București, 2017

Redactor:
Elena LAZĂR

Coperta:
Corneliu COTERBIC

Macheta:
Dumitru F. DUMITRU

Tehnoredactare computerizată:
Cristian DRAGOMIR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TORRES, MÀRIUS

Sfinxul din noi : antologie poetică / Màrius Torres ;
trad. din lb. catalană: Jana Balacciu Matei ; cuv. înainte:
Margarida Prats Ripoll. - București : Meronia, 2017
ISBN 978-606-750-026-4

- I. Balacciu Matei, Jana (trad.)
II. Prats Ripoll, Margarida (pref.)

821.134.2

Selecția poemelor s-a făcut din volumul *Poesies de Màrius Torres*. A cura de Margarida Prats Ripoll, Pagès Editors, Lleida, 2010.

Coperta I:

Coperta IV:

MÀRIUS TORRES, POET ATEMPORAL

Màrius Torres (1910–1942) a fost un poet catalan care nu a vrut să rupă cu tradițiile și să deschidă noi drumuri în creația artistică, ci să exprime sentimente, îndoieli, dorințe, vise. Opera lui poetică, legată de circumstanțele personale și colective în care s-a născut, este ex-centrică față de poezia europeană a timpului; totuși, așa cum arată unul dintre marii cercetători ai operei lui, nu este o poezie anacronică, ci atemporală, căci Torres este un bun cunoscător al liricii europene din vremea sa și situarea lui la margine este deliberată.

Cercetătorii i-au apreciat profunzimea morală și emoțională a conținutului, muzicalitatea versurilor – comparabilă cu a celor mai buni simbolști –, simbioza perfectă dintre mesajul moral și procedeele poetice, coerența dintre intensitatea lirică și epurarea formală. Unele dintre poemele sale cu tematică civică, religioasă sau despre moarte fac parte din antologiile cele mai semnificative din cea de-a doua jumătate a secolului XX și din primul deceniu al secolului XXI.

român la versuri-cheie ale unui poet din secolul trecut, viu și astăzi. Ale unui poet care leagă poezia de viața emoțională și morală, care pornește de la lumea sensibilă spre a ajunge la intangibil, care ne mișcă prin profunzimea temelor și tonul confesiv și ne reconfortează prin ironia fină și speranța lucidă.

Margarida PRATS RIPOLL
Universitatea din Barcelona
Catedra Màrius Torres, Universitatea din Lleida

SFINXUL DIN NOI

Antologie poetică

Sonata da Chiesa

(Corelli)

Igual que un raig de sol que, pel cimbori,
penetra dins un temple, poc a poc,
i cruament senyala, amb el seu dit de foc,
els rostres adormits de les verges de vori,

severa i dolça música, segueixes
per les ànimes nostres un passadís obscur,
i amb el teu dit de foc hi descobreixes
l'espectre del passat, el rostre del futur.

Sonata da Chiesa

(Corelli)

Ca raza de soare care, prin vitraliu,
pătrunde-n biserică, în fiecă loc,
și crudă-nsemnează cu degetu-i de foc
adormitele chipuri de fecioare din ivoriu,

severă și blândă muzică, tu, domoală
în suflete printr-un obscur coridor știi păși
și cu degetu-ți de foc dai la iveală
spectrul trecutului, chipul a ce va veni.

La Ciutat Llunyana

Aux captifs, aux vaincus !... à bien d'autres encor...

Baudelaire

Ara que el braç potent de les fúries aterra
la ciutat d'ideals que volíem bastir,
entre runes de somnis colgats, més prop de terra,
Pàtria, guarda'ns: – la terra no sabrà mai mentir.

Entre tants crits estranys, que la teva veu pura
ens parli. Ja no ens queda quasi cap més consol
que creure i esperar la nova arquitectura
amb què braços més lliures puguin ratllar el teu sòl.

Qui pogués oblidar la ciutat que s'enfonsa!
Més llunyana, més lliure, una altra n'hi ha potser,
que ens envia, per sobre d'aquest temps presoner,

batecs d'aire i de fe. La d'una veu de bronze
que de torres altíssimes s'allarga pels camins,
i eleva el cor, i escalfa els peus dels pelegrins.

Orașul îndepărtat

Aux captifs, aux vaincus !... à bien d'autres encor...
Baudelaire

Acum, când brațul crunt al furiilor se-abate
peste orașul idealurilor, pe care-l voiam construi,
mai lângă pământ, printre ruine de vise-ngropate,
Patrie, ai grijă de noi: pământul nicicând n-o minți.

Printre atâtea strigăte, curată, vocea ta să ne
vorbească. Căci alta n-avem mângâiere
decât crezământ și speranță în noile semne
ce-or trasa pe-al tău sol alte brațe, mai libere.

Cine-ar putea să uite orașul ce se scufundă!
Mai îndepărtat, mai frumos, un altul o fi cu puțință,
să ne trimită peste-acest timp de suferință

pulsații de aer și de credință. Unul c-o voce de bronz
ce din turnuri înalte se-ntinde de-a lungul drumurilor
și-nalță inima și-ncălzește picioarele peleginilor.

CUPRINS

Sonata da Chiesa / Sonata da Chiesa	22 / 23
El pont / Podul	24 / 25
Dia clar / Zi senină	26 / 27
Dolç àngel de la Mort, si has de venir, més val... / Dulce înger al Morții, dacă tot e să vii, mai bine...	28 / 29
Que sigui la meva ànima, la corda d'un llaüt... / Fie-mi sufletul o coardă de lăută...	30 / 31
Febrer / Februarie	32 / 33
En el silenci obscur d'unes parpelles closes... / În liniștea obscură a pleoapelor închise...	34 / 35
El combat dels poetes / Lupta poeților	36 / 37
La nit dels vagabunds / Noaptea pelegrinilor	38 / 39
Cançons a Mahalta / Cântece pentru Mahalta	40 / 41
I. Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels... / Ne lunecă paralel sufletele, ca două râuri...	40 / 41
IV. Com una aigua tranquil·la reflecteix, cap al tard... / Cum o apă lină reflectă, înspre amurg...	40 / 41
Lorelei / Lorelei	44 / 45
Venus / Venus	48 / 49
Entre l'herba i els núvols (Tannka) / Între iarbă și nori (Tanka)	50 / 51

<i>El dia / Ziua</i>	50 / 51
<i>Arbre / Copacul</i>	50 / 51
<i>L'amor / Dragostea</i>	52 / 53
<i>La mort / Moartea</i>	52 / 53
<i>Atzarola / Macul</i>	52 / 53
<i>Rosa / Trandafirul</i>	54 / 55
Couperin, a l'hivern / Couperin, iarna	56 / 57
Un altre abril / Un alt aprilie	58 / 59
Abendlied / Abendlied	62 / 63
Presència / Prezență	64 / 65
Els noms / Numele	66 / 67
<i>Arbor Mortis / Arbor Mortis</i>	68 / 69
Pelegrins / Pelerini	70 / 71
Silenci del jardí / Liniștea grădinii	72 / 73
La sargantana / Șopârla	74 / 75
O, Tu, que encens la llum sobre cada semença... / Tu, care peste orice sămânță lumina o pui...	76 / 77
Sé que hauré d'oblidar, per poder-te comprendre... / Știu, ca să te pot înțelege, va trebui să uit...	78 / 79
La Ciutat Llunyana / Orașul Îndepărtat	80 / 81
Depart de-aici / Molt lluny d'aquí	82 / 83
¿Per què és trista la font que s'ha estrocat... / De ce este trist izvorul care-a secat... /	84 / 85
¿Qui sabrà mai els anys del somriure del món?... Cine-ar putea ști câți ani are zâmbetul lumii?...	86 / 87
Tot és lluny, en la nit. I la distància... / Totul este departe, în noapte. Și-n întuneric...	88 / 89
Així un núvol es fon i deixa el cel més blau... / Așa un nor se destramă și lasă o mai albastră boltă	90 / 91
Això és la joia / Asta-i bucuria	92 / 93

Mozart / Mozart	94 / 95
Record d'una música / Amintirea unei muzici	96 / 97
Quan els records, sovint, venint de molt enrera... / Când amintirile, ades, venind de-odinioară...	98 / 99
Si m'haguessis fet néixer gra de blat... / De-ai fi făcut să mă nasc bob de grâu...	100 / 101
L'esfinx interior / Sfinxul din noi	102 / 103
¿No sents, cor meu, la soledat de les estrelles... / Nu simți, inimă, singurătatea stelelor...	104 / 105
Aniversari Aniversare	106 / 107
Al Vespre / În Amurg	108 / 109

Lucrări apărute în
BIBLIOTECA DE CULTURĂ CATALANĂ
a Editurii MERONIA

- 1. Víctor Català**
Singurătate (Solitud)
Traducere din catalană de Irina Călin
Cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
Repere cronologice de Xavier Montoliu
192 pag., 1998, ISBN 973-98844-0-7
- 2. Mercè Rodoreda**
Oglinda spartă (Mirall trencat)
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
Repere cronologice de Xavier Montoliu
240 pag., 2000, ISBN 973-98844-9-0
- 3. Manuel de Pedrolo**
Manuscrisul celei de-a doua origini (El mecanoscrit del segon origen)
Traducere din catalană de Maria-Sabina Draga și Xavier Montoliu
Cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
160 pag., 2000, ISBN 973-99451-8-0
- 4. Ramon Solsona**
Ceasuri oprite (Les hores detingudes)
Traducere din catalană de Lavinia Coman
Cuvânt-înainte de Xavier Montoliu
184 pag., 2001, ISBN 973-8200-08-03
- 5. Miquel Llor**
Laura în orașul sfinților (Laura a la ciutat dels sants)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Iolanda Pelegrí
208 pag., 2001, ISBN 973-8200-09-1

- 6. Mercè Rodoreda**
Piața Diamantului (La plaça del Diamant)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei și Xavier Montoliu
Cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
Repere cronologice de Xavier Montoliu
192 pag., 2001, ISBN 973-8200-05-9
- 7. Antologie de poezie de autori din Insulele Baleare. Secolul XX (Antologia de poesia d'autors balears. Segle XX)**
Antologie, introducere, prezentări: Pere Rosselló Bover
Traducere din catalană de Nicolae Coman
240 pag., 2002, ISBN 973-8200-25-3
- 8. Antologie de proză scurtă de autori din Insulele Baleare. Secolul XX (Antologia de prosa d'autors balears. Segle XX)**
Antologie, introducere, prezentări, tabel cronologic și bibliografie: Caterina Valriu
Traducere din catalană de Joan Llinàs
176 pag., 2002, ISBN 973-8200-23-7
- 9. Miquel Martí i Pol**
Antologie poetică (Antologia poètica)
Traducere din catalană de Nicolae Coman
Cuvânt-înainte de Pere Farrés
232 pag., 2002, ISBN 973-8200-22-9
- 10. Jaume Cabré**
Excelență (Senyoria)
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
336 pag., 2002, ISBN 973-8200-28-8
- 11. Blai Bonet**
Marea (El mar)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Juan M. Ribera Llopís
Repere cronologice de Xavier Montoliu
192 pag., 2002, ISBN 973-8200-24-5
- 12. Miquel Rayó Ferrer**
Unghia fiarei (L'unghia de la gran bèstia)
Traducere din catalană de Diana Moțoc
160 pag., 2002, ISBN 973-8200-30-X

- 13. Miquel Àngel Casasnovas Camps, Ramon Díaz i Villalonga, M. Magdalena Brotons Capó, Xavier Carbonell i Castell, Andreu Ramis Puig-gros, Climent Picornell, Jaume Fàbrega, Onofre Rullan, Macià Blázquez, Maurici Mus, Guillem X. Pons**
O lume în Mediterană: Insulele Baleare (Conèixer les Illes Balears)
Traducere din catalană de Lavinia Pîrlög
Cuvânt-înainte de Ramon Díaz i Villalonga
124 pag., 2003, ISBN 973-8200-45-8
- 14. Bartomeu Roselló-Pòrcel**
Poezii (Poesia)
Traducere din catalană de Nicolae Coman
Introducere de Joan Mas i Vives
120 pag., 2003, ISBN 973-8200-40-7
- 15. Carme Riera**
Departa, în zarea albastră (Dins el darrer blau)
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
320 pag., 2003, ISBN 973-8200-47-4
- 16. Mercè Rodoreda**
Licăr de lună (Cop de lluna). Antologie de proză scurtă
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei și Xavier Montoliu
Cuvânt-înainte de Fina Llorca Antolín
176 pag., 2003, ISBN 973-8200-52-0
- 17. Pere Calders**
Mâine-n zori la trei (Demà a les tres de la matinada).
Antologie de proză scurtă
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
176 pag., 2003, ISBN 973-8200-53-9
- 18. Jaume Cabré**
Umbra eunucului (L'ombra de l'eunuc)
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
Postfață de Elisabeta Roșca
375 pag., 2004, ISBN 973-8200-65-2
- 19. Quim Monzó**
Guadalajara
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Diana Moțoc
128 pag., 2004, ISBN 973-8200-66-0

- 20. Ioana Ieronim**
Zmeie peste munte / Estels, muntanya enllà / Dragon Kites over the Mountains. Poeme
Ediție trilingvă
Traducere de Joan Llinàs și Adam J. Sorkin
104 pag., 2005, ISBN 973-8200-92-X
- 21. Maria Barbal**
Ca o piatră-ntre pietre (Pedra de tartera)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei și Xavier Montoliu
118 pag., 2005, ISBN 973-8200-98-9
- 22. Joan F. Mira**
Eu, Papa Borgia (Borja Papa)
Traducere din catalană de Lavinia Coman
Cuvânt-înainte de Josep Guia
328 pag., 2005, ISBN 973-8200-95-4
- 23. Carme Riera**
Cealaltă jumătate a sufletului (La meitat de l'ànima)
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
214 pag., 2005, ISBN 973-8200-99-7
- 24. Carles Duarte**
Ordit de llum. În urzeala luminii
Ediție bilingvă
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Susanna Rafart
208 pag., 2006, ISBN 973-8200-86-5
- 25. Ramon Solsona**
Cimitir de buzunar (Cementiri de butxaca)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei și Lavinia Coman
Cuvânt-înainte de Lavinia Coman
128 pag., 2006, ISBN 973-8200-89-X
- 26. Joan Peruga**
Republica invizibilă (La república invisible)
Traducere din catalană de George Mureșan
Cuvânt-înainte de Jana Balacciu Matei
159 pag., 2006, ISBN (13) 978-973-7839-00-8
- 27. Armand Puig**
Isus. Un profil biografic (Jesús. Un perfil biogràfic)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
642 pag., 2006, ISBN 978-973-7839-07-7; ed. a II-a, 2017

- 28. Miquel Àngel Riera**
Insula Flaubert (Illa Flaubert)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Sebastià Perelló
216 pag., 2007, ISBN 978-973-7839-24-2
- 29. Jaume Cabré**
Vocile lui Pamano (Les veus del Pamano)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Marta Nadal
552 pag., 2008, ISBN 978-973-7839-45-9
- 30. Lluís-Anton Baulenas**
Firul de argint (El fil de plata)
Traducere din catalană și cuvânt-înainte de Maria-Sabina
Draga Alexandru
264 pag., 2009, ISBN 978-973-7839-57-2
- 31. Montserrat Abelló**
Impulsul sângelui (L'impuls de la sang)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei și Xavier
Montoliu
Cuvânt-înainte de Oriol Izquierdo
128 pag., 2010, ISBN 978-973-7839-42-8
- 32. Ramon Llull**
***Cartea păgânului și a celor trei înțelepți (Llibre del gentil i
dels tres savis)***
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Dr. Armand Puig i Tàrrrech
272 pag., 2010, ISBN 978-973-7839-62-6
- 33. Joan Maragall**
Excelsior. Antologie poetică (Excelsior Antologia poètica)
Traducere din catalană de Nicolae Coman și Xavier Montoliu
Cuvânt-înainte de Pere Maragall
120 pag., 2011, ISBN 978-973-7839-72-5
- 34. Ramon Llull**
Blaquerna (Romanç d'Evast i Blaquerna)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Joan Santanach i Suñol
384 pag., 2011, ISBN 978-973-7839-74-9

- 35. Maria-Mercè Marçal**
Antologie poetică (Antologia poètica)
Traducere din catalană de Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte de Fina Llorca Antolín
216 pag., 2012, ISBN 978-973-7839-82-4
- 36. Ramon Llull**
Cartea contemplării lui Dumnezeu (Llibre de contemplació en Déu)
Traducere din catalană: Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte: Josep E. Rubio
334 pag., 2013, ISBN 978-973-7839-92-3
- 37. Joan Sales**
Incerta glorie (Incerta glòria)
Traducere din catalană și cuvânt-înainte: Jana Balacciu Matei
454 pag., 2014, ISBN 978-973-7839-98-5
- 38. Francesc Parcerisas**
71 Poeme (71 Poemes)
Antologie, traducere din catalană și cuvânt-înainte: Jana Balacciu Matei
109 pag., 2015, ISBN 978-606-750-008-0
- 39. Ramon Llull**
Cartea minunilor (Llibre de meravelles)
Traducere din catalană: Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte: Joan Santanach i Suñol
421 pag., 2016, ISBN 978-606-750-019-6
- 40. Ramon Llull**
Doctrina pueril. Despre educația copiilor
Traducere din catalană: Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte: Joan Santanach i Suñol
316 pag., 2016, ISBN 978-606-750-020-2
- 41. Màrius Torres**
Sfinxul din noi (L'esfinx interior)
Traducere din catalană: Jana Balacciu Matei
Cuvânt-înainte: Margarita Prats Ripoll
120 pag., 2017, ISBN 978-606-750-026-4